

ПАРАЋИНАЦ

Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Година XII

Број 23

јун 2014.

www.paracinac.com

Поплава у Параћину

Удружење Параћинаца
и пријатеља Параћина

ПАРАЋИНСКА ПАМЕТАРНИЦА

Пише: Мирослав Димитријевић

РАТАРИ – ИМЕ ВЕДСКЕ БОГИЊЕ И СРБСКОГ ПЛЕМЕНА

На топографској карти Србије данас су уписана три села под именом РАТАРИ, која су, да напоменемо, пре скоро четрдесет година потписала повељу о братимљењу и сваке године одржавају културно-спортске сусрете под називом "Ратарска".

Ратаре – село у параћинској општини, носи име ведске богиње звезда Ратри и србског племена Ратари, а које је део великог народа Вељића

И најскептичнији филолози смели би да се закну да је име овог тросеља настало од речи РАТАР = ЗЕМЉОРАДНИК. На њихову жалост, порекло овог имена је много дубље и старије. Потиче још из времена "ведских људи", кад су Аријевски Срби боравили у Индији и поштовали богињу РАТРИ, "која је сјајем својих очију (звезда) растеривала мрак и помагала људима да се снађу у помрчини".

Уживала је велико поштовање у аријевској цивилизацији, а Срби су, по пресељењу, дивљење према својој божици пренели и у Србију, и чак три своје насеобине назвали именом звездане богиње РАТРИ. РАТАРИ су, дакле, села звезданог божанства, то су праисторијска, али и данашња ЗВЕЗДАЊА, која и сада сијају на земљи, али и у србском језику.

Аријевска богиња звезданог неба - Ратри сачувала се и у имену србског племена Ратари. Ратари су део великог србског народа Вељића или Љутића, једног од највећих у Европи, поред Бодрића, који су играли изузетно важну улогу у стварању данашње Европе, у историјским, културним и политичким догађајима. У нашој епској народној поезији најпознатији јунак Вељића то јест Љутића је чувени – Љутица Богдан. Вељића данас има у селу Поточцу, код Прокупља, у Београду и другим местима. Вељић

– је презиме изведено од етнонима – имена старог србског народа.

Милош С. Милојевић у свом делу „Одломци историје Срба..." описује племе Ратари на територији данашње Немачке. Осим Ратара, велики Вељицки народ састојао се и од следећих племена: Рујани или Рујанци, Доленићи, Широпаи и Кићани. Сва ова племена Вељића живе западно од Одре и понемчена су под истим именом Волгастени. Једино Рујанци су добили ново име – Ругијани.

Ратари, дакле носе име ведске богиње Ратре, али и име србског народа - Ратари, који се није сасвим иселио из поддунавске Србије на север Европе и у Немачку, већ је један значајан део остао и у данашњој Србији, о чему нам на најбољи начин сведоче топоними три села Ратара: код Параћина, Обреновца и Смедеревске Паланке. Сва три Ратара су насељена Србима, православне вере, а у параћинском ратару постоји и црква посвећена Светој Петки, србској заштитници, светици, која је по рођењу била Српкиња.

Црква Свете Петке у селу Ратару код Параћина

ИРАН - СЕЛО У ПЕТРУШКОЈ ЖУПИ

У својој студији „Средњовековна архитектура петрушке области“ мр Радослав Прокић међу несталим средњовековним насељима спомиње и село - Иран – за које није сигуран где се могло тачно налазити у Петрушкој жупи, али сматра да је то можда локација код данашњег села Давидовца или у Кулајни подно планине Бабе.

Већ сам назив села – Иран, врло је необичан, самим тим и интригантан. Поред државе Иран, у којој се налази и старо село Ираниан, а у Републици Северна Осетија, у реону Кировскиј, село истоветног назива – Иран, село под истим називом имали су и Срби у Петрушкој жупи. Где се деде средњовековно петрушко село Иран, тешко је одговорити, јер су бројне сеобе, након Косовског боја и турске најезде, однеле много тога у заборав.

Предео Кулајне, подно планине Бабе, где се можда налазило средњовековно село – Иран

Праисторијско србско племе Парси, део великог народа Меда, живело је на територији Кучајских планина, источно од данашњег Параћина. Један део тог пастирског племена, кренуо је за својим вођом - Србиндом у поход према Индији. Највећи део Парсуа, касније Персијаца, Персијанаца, зауставио се на Персијској висоравни, која се касније назва – Иранска висораван и Иран. Нећемо овде говорити о успону тог србског медског народа и његовом огромном Персијском царству, али можемо претпоставити да је једно средњовековно насеље близу Параћина задржало име – Иран, донето из Ирана по повратку у стари завичај.

Милош С. Милојевић, необорива историјска громада истине о србском народу кроз протекле миленијуме, на простору Помераније, поред Балтичког или Ерског мора, налази племе Ирани (Рани) и Иранци (Ранци). По повратку из Индије, око 3000 године пре нове ере, један део потомака Парсуа или Иранаца вратио се на огњиште својих прадедова у предео Кучајских планина и ту се настанио. Свом селу је дао старо име – Иран. Други део потомака старих Персијаца или Иранаца, отишао је према северу Европе, где их поред Балтика у Померанији налази и Милош С. Милојевић као Иране (Ране) и Иранце (Ранце). Нажалост, и ово племе је својевремено понемчено под именом Ругијани.

„Ипак, да се вратимо Сербону, славном Хераку који је у Грчкој митологији познат под именом Херакло. Хераково име се и данас налази у многим топонимима широм Европе и Азије. Тако нас име савременог Ирака (простор негдашње Асирије) доводи до недвосмисленог закључка да је тај назив остао још из Сербоновог доба, те да је то само, током времена, незнатно измењено Хераково име. Па и назив Ирана (Персије) проистекао је на сличан начин, јер је Херан исто што и Херак, то јесте, Сербон – пише др Јован Деретић у „Новој Вулгати“ и наставља: „У прилог горе наведеној претпоставци иду у прилог и називи градова у Ираку: Сорбатија (Сербо Див) у долини Тигра, Багдад и њему оближњи град Бакуба, у којима препознајемо име Баково; уз то, Бакуба се налази на реци Дијали која д(и)јели источну половину Асирије на јужни и северни део. У иранској престоници Техерану, такође, препознајемо Херана, заправо, већ помињано „ту (је) Херан, „ту-херан“. На

североистоку Ирана су градови Сабзавар (Српски Вар), мало даље, Нишапур (да ли Нишка Ватра или Нин-Шапур) и још даље, на граници с Авганистаном, срећемо језеро Нежесар (Низе Цар или Нишки Цар) које се протеже и у авганистанску област Херат! Коначно, у Пер(а)сијском Мору наилазимо на острво Харак(!), одакле би се могло претпоставити да се некада Персијски Море називало Херак, по богу Сербону, баш као што је Средоземно Море било Белах по богу Белу. Близу авганистанско-пакистанске јужне границе и данас тече река Сербас (Србац или Србица)“.

У сваком случају, после овако исцрпне историјско-језичке анализе, долазимо до закључка, да су Иран (држава, народ и село) истога језичког порекла као и Ирска или Ерска, Иран или Еран, Ирак или Ерак, као што су истога рода и порекла и наше Ере, насељене у западној Србији, Старом Влаху и дуж Западне Мораве. Све је то исти Ерски народ. А друго име за Србе, вековима уназад, било је управо – Ера. Додуше, Турци су мислили да је то погрдно име за Србе, па су нас тако и звали. Ере – Ераклови потомци су овековечени у народним причама и легендама, као врло домишљати, виспирени и непобедиви људи, а о њима је написана и прва србска опера „Еро с онога свијета“.

(Наставиће се)

Мирослав Димитријевић

Позив на сарадњу у Параћинцу

Позив свим члановима и пријатељима нашег Удружења за сарадњу у нашем гласилу је стално отворен. Сваки користан текст, идеју, вест, коментар, информацију можете откуцати и послати нам на e-mail

udruzenje.paracinaca@gmail.com

Врло радо ћемо то објавити и поделити са осталим члановима удружења на страницама нашег гласила или на интернет презентацији или на Facebook профилу.

Хвала.

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Редакција Гласила Параћинац

Захвалница

Драгим пријатељима из Удружења Крагујевчана и пријатеља Крагујевца се захваљујемо на сарадњи.

Знаменити Параћинац

Пишемо о знаменитим
Параћинцима

Први број гласила Параћинац угледао је светлост дана маја 2001. године. Од самог почетка, усталила се рубрика која прати биографије познатих Параћинаца. У почетку се рубрика звала Наши суграђани, а сада је то Знаменити Параћинац. Овом приликом ћемо поновити о којим смо познатом личностима из Параћина до сада писали. У до сада објављеним бројевима приказани су детаљи из живота и рада следећих личности:

Светолик Драгичевац	непризнати родољуб
Љубисав Стаменковић	председник општине
Милојко Лешјанин	војсковођа и државник
Миодраг Анђелковић Ђеле	уметник и професор
Вићентије Ракић	научник и педагог
Таса Бизетић	фудбалер и тренер
Др Војислав Маринковић	министар и премијер
Др Миодраг Стефановић	спец. за болести плућа
Бранко Радовић	архитекта
Томислав Живановић	правник и академик
Влада Теокаревић	индустријалац
Ђорђе Качунковић	фудбалер и тренер
др Властимир Матејић	научни радник
Бранко Крсмановић	народни херој
Михајло – Миле Недељковић	инжењер
Никола Корбутовски	књижевник

Овај низ познатих личности треба наставити и ми позивамо чланове Удружења и све заинтересоване да се укључе у избор личности о којима ћемо писати. Ако се погледа у досадашњи избор личности, било је ту и родољуба, председника општине, војсковођа, државника, врхунских лекара, правника и академика, индустријалаца, народних хероја, научних радника, уметника и професора, фудбалера и спортских радника, па и министара и премијера.

Жеља чланова редакције нашег листа, а и великог броја чланова нашег Удружења, је да се настави приказивање биографија и дела истакнутих Параћинаца, при чему треба да се задовоље следећи критеријуми:

- да је личност рођена на територији Општине Параћин, без обзира где је радила и стварала,
- да је личност било где рођена, али да је радила и стварала у Параћину,
- да је својим радом и делом допринела афирмацији нашег града и краја.

Позивамо чланове Удружења, али и све друге, да својим предлозима и текстовима, које треба да доставе редакцији гласила Параћинац, допринесу даљем приказу рубрике Знаменити Параћинац. Унапред се захваљујемо на сарадњи.

Редакција гласила ПАРАЋИНАЦ

ИНФОРМАЦИЈЕ ИЗ УДРУЖЕЊА

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина из Београда, током ове 2014. године, одржало пет редовних окупљања, традиционално последњег уторка у месецу. У овој години је до сада објављен један број Гласила Параћинац (број 22) који је подељен на априлском окупљању 29.4.2014. Удружење је подржало изложбу нашег члана академског уметника, Слободана Данета Стојановића у априлу ове године. Од активности Удружења издвајамо и организацију промоције књиге афоризама ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ, Владице Миленковића, на априлском редовном окупљању 29.4.2014.

Мајски догађаји и поплава која је задесила наш Параћин, промениле су ток активности које је Удружење имало за мај и јун. Наиме планирана посета Параћину, као и промоција филма на мајском окупљању су одложене. Новац планиран за екскурзију, је преусмерен за помоћ Параћину. Такође, је договорено и да се прикупљена годишња чланарина чланова Удружења уплати као помоћ Параћину што је и реализовано уплатом нашег Удружења на рачун општине Параћин за отклањање последица катастрофалних поплава. Удружење је подржало и акцију Концерта за Параћин и позвало своје чланство да узме учешћа.

У јулу и августу нема редовних састанака, па се прво следеће окупљање планира за последњи уторак у септембру ове године.

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина

Захваљујемо се на сарадњи појединцима и колективима који су помогли излазак овог броја и позивамо будуће поклонице нашег гласила на сарадњу.

ПАРАЋИН- поплава

Судбина града на води(први запис)

У ноћи 15. маја романтични град на малој реци Црници је подсећао на авет и црну рупу. Лице ове поморавске вароши претворило се у црно језеро. На само 15 километара од Београда дешавала се драма, борба против подивљале мале реке која се на изненађење Параћинаца излила и гутала све пред собом. Односила је куће, животиње а људи су били затечени и нису знали шта им се дешава. Трчали су на све стране, запомажући и позивајући у помоћ.

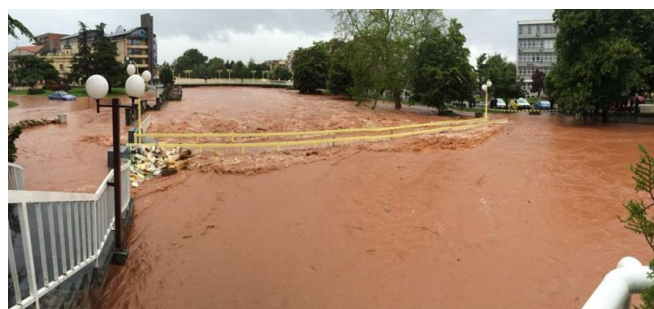
*

Параћин је један од најлепших градова у Поморављу а кеј поред Црнице је познато шеталиште. Са малим мостовима подсећа на бању. Све је тог кобног 15. маја било мирно док се Црница за само неколико сати претворила у велику и злу воду. Усисавала је све пред собом. Од 1968. године када је Црница плавила град па до сада ова поплава је највећа катастрофа за Параћин. За само неколико сати поплавлјено је и настрадало 1200 кућа, (ако се посебно рачунају дворишта и подруми).

*

Из села Горња Мутница (15 км од Параћина) се све више вода спуштала према мотелу Доротеј, а онда се у Доњем градском парку Црница појавила носећи у себи змије и балване који су ударили у мост. Ударање дрвета се јако чуло, и Параћинци који су се затекли у парку уплашили су се од буке која је била увод за улазак у водени пакао који се отвара у подне. Кроз град се тек тада чују сирене. Подивљала река се претвара у бујицу и плави цео центар, шири се према старом делу вароши, улази у дућане... Почине борба људи и реке... Очевици кажу да је у централном делу Параћина река достигла ниво и метар ипо. Већ на само неколико километара испред Параћина, у селу Главица поплавлјена је била стара воденица, што је указивало да ће бити велике поплаве.

Убрзо Црница великом силом удара у мостове. Плави технолошку школу, улази у градско позориште, Електродистрибуцију, покрива цео кеј, дивља по вилама Теокаровић и долази до фудбалског игралишта Текстилац где разбија велики камени зид бочно. Чује се прасак, као детонација, а истовремено из комплекса некадашње фабрике штофа излази бујица и плави сва домаћинства у Кајмакчаланској улици. Људи из тог дела града у паници беже на више спратове кућа јер се вода великом брзном слива у њихове домове. Вода је дубока и метар ипо. Једну баку која је била у води до рамена спасавајући своје маце су комшије успеле да склоне на први спрат. Много газдинских кућа са свињама и овцама и кокама носиљама су настрадале. Неке овце које су се удавиле пливале су све до технолошке-техничке школе. Потопљена је цела Видовданска улица. Тешко је било доћи до људи. У делу Врпчане људи су запомагали и склањали се на таван јер је крај просто нестао под водом. Полудела река је прогутала животиње, свиње су се трзале борећи се за живот а неколико везаних пса остављено је на милост и немилост. Покушавали су да се одвежу и спасу.

Проглашено је ванредно стање. У 16 сати се више није могло проћи ни преко једног моста. Нестало је у градско језгро а потопљени су и приградски делови. Успаничени људи покушавали су да се пробију кроз бујицу до својих породица али није се могло прећи ни преко једног моста до наредног јутра. Ко се затекао са једне стране реке није могао прећи на другу страну. Телефони нису радили, скоро цели град је остао без струје,

мобилни телефони су били недоступни, службени репетитори нису функционисали. Једина комуникација спасилачких служби тереном се одвијала преко радио аматера. Осим војске, полиције, ватрогасаца, грађани се укључују у акцију спасавања са својим чамцима. У хаосу нестаје вода, нема ни хлеба. А онда се спушта тамна ноћ на новом језеру и настаје мукла тишина. Чини се да је град нестао. Потоп. Ширила се велика хладноћа. Неко чудно зујање је допирало из бујице.

Они који су пристизали из Ниша и Београда да помогну својим ближњима улазили су у непознато. Град је био напуштен. Није се могло кроз центар ни према Данкову нити према Врапчану. У току је била евакуација. Ватрогасци су забранили да се било где креће из дела који није било поплавлjen јер је било исувише ризично. Аутомобили су били до крова под водом – није се могло шалити са подмуклом Црницом. Понеко од власника поплавлjenих дућана је стајао на почетку улице Вожда Карађорђа и молио се да се вода повуче. Остали нису могли никуда!

Неустрашиви витезови трактористи из Параћина помажу људима који су се затекли на улици, покушавају да их превезу у своје домове. Али у Видовданској је најризичније у зору. Једна девојка је успела да се попне на врх оgrade и да позове помоћ. На терен ступају Радио аматери Параћина: неустрашиви Влада Илић са својом братијом. Својим чамцима они су у најугроженијим деловима града. Покушавају да допру до људи. И неколико храбрих младића из Јовца удружују се, носећи своја гумена пловила и крећу према Параћину да евакуишу људе.

*

Зашто је Црница пробудила свој бес према Параћину!? До сада је мирно истицала свој живот из свог изворишта Сисевца. Понекад би се наљутила на своје Параћинце али се брзо смиривала и враћала у своје корито. Да ли због крвавог догађаја код храма Огњене Марије у селу Забрега када су Турци побили Србе и када се крв слила у реку Белицу, обојила је, па је тада по

легенди постала Црница. Тог кобног четвртка пут на параћинском излетишту Грза мења свој правац. Набујала Грза га разара, обликује и оставља траг не само на путу већ и по викендицама. У правцу Велике Мораве у оближњим селима Чепуре и Обреж осећа се мирис страха у сеоским домаћинствима. Велика Морава почиње своју заструшујућу авантуру потапања њива, винограда и воћњака и села Обреж. Почиње акција спасавања мештана села а Параћинци се тресу да ће и Морава да слије сав свој бес на приградска насеља.

*

Зло се надвило над потопљеним градом. Војска евакуише најугроженије у прихватне центре: Спортски центар у Параћину и дечији вртићи Колибри и Гуливер. У Врапчану вода је преко метар ипо. Мирослав Стефановић са својим комшијама копа канал да скрене воду и спаси комшије али она дивља и плави све улице. Мирослав скаче у воду и спасава комшиницу и унуку. Онда своју супругу и четворо деце, (најмлађе од 11 месеци) евакуише на таван. Имају само флашу воде и један хлеб до осам ујутру (око 17 сати чекања) када се појављује спасилачки чамац. Кроз мрачне улице чује се дозивање људи, али и свиња које желе да се склоне. Једна прелази у комшијски атар и пење се у оставу за дрва, скичи за помоћ. И тада комшије направише од пластичних канти и дасака сплав и кренуше да помажу људима и животињама.

Ромкиња Миланка евакуисана је у ноћи са своје петоро деце. Болесна и полупокретна она скаче из чамца и плива до својих паса да би и њих спасила.

*

Освануло је мирно и влажно јутро, вода се мало повукла а људи из црног сна никако да се пробуде. Вода је још увек у централном делу града али до колена, крај око штофаре је још увек по водом али до метар а Врапчане постаје мала Црна Венеција којом броде параћинске чамције веслајући лопатама. Они носе храну заробљеним комшијама. Један од њих је храбри Гумени који без престанка сам улази у најризичније улице. За то време комшије су на насипу према железничкој станици. Бранили су Врапчане. Црницом клизе змије и све их је више око кеја а једна је чак

залутала у просторије Хитне помоћи. Постаје опасно и за оне који нису поплавлени.

*

На терен ступају волонтери који црпним пумпама покушавају да извуку воду из потопљених кућа, подрума. Један од њих је и шеснаестогодишњи Душан Здравковић и његов друг Ненад. Газили су у воду да би носили баке и деке и одводили у прихватни центар. Било је око 30 волонтера средњешколаца који су прихватили све задатке без страха.

*

Глумци чувеног параћинског позоришта покушавају већ трећи дан да осуше потопљену салу - све до седмог реда је уништено. То је њихова натежа и најважнија улога у животу - опстанак параћинске сцене. За то време ђаци и професори покушавају да оживе своју школу, мада на школи и учионицама нема више ни врата, силином бујице изашла су из рагастова, кабинети су потпуно нестали. Волонтери су и даље на терену а из дворишта допире плач јер многи људи су изгубили све... своје детињство, младост, своју драгоцену шољицу за чај.

Нека чудна туга је завладала градом бојена истом оном бојом подивљале реке Црнице. Град још мирише на подводне канале Венеције и подруме испод моста Ријалто.

*

Како је необјашњива сила од великих киша подигла реку из свог мирног корита и натерала је да буде велика и зла вода која гута плодно Поморавље постојаће као питање без одговора не само будућој генерацији Параћинаца, Србије него и Балкана.

И док специјалне јединице са великим црпним пумпама из Софије, још век избацују воду из параћинских дворишта, оне свиње и овце које су се задесиле у комшијском атару су преживеле и сада се опорављају. Много је паса остало да чува поплављено огњиште. Неки су преживели а неке је Црница прогутала. А људи... гледају бледо на свој живот који је на депонији. Вода кажу: зло донела и зло однела! Мирише на муљ, нафту и зато у Поморављу нико више не дише пуним плућима.

Испред општине после кобне ноћи, изјутра појавио се преплашени пас. Сео је поред цистерне за воду и гледао мирно у људе. Чувао је људе и воду! Није се померао. Очекивао је свог газду.

забележено 29.мај 2014.године у Параћину

Слађана Ристић

ПОПЛАВЕ НЕКАД

Према непотврђеним подацима, Параћин је сличне катастрофалне поплаве доживео и у 19. Веку, а сада ево и у мају 2014.

Било је поплава као што су оне које су се десиле далеке 1968. године. То је била такође велика поплава, али је у поређењу са овом ипак мања и са далеко мањим последицама по становништво.

Корито реке Црнице је после ових полова било проширено и исправљено, редовно се чистило од муља, али природа је овог пута показала своју снагу и непредвидивост.

Параћин се овог пута суочава са поплавом које су по последицама драматичније од оних из давне 1968.

Редакција Гласила Параћинац

ПЕСМА

Наша књижевница **Слађана Ристић**, која пише песме, приче за децу, путописе. Објавила је пет књига. Сарађује са више листова и часописа. Објављује приче за децу у Даници. Бави се и новинарством. Сарађује и у нашем гласилу Параћинац, где је и секретар редакције. Овом приликом предсављамо једну њену

песму изазвану догађајима који су задесили Параћин.

Потоп песничке бележнице

Бојим се мале реке
Пресвлачи своје лице и улази у дневну собу
Гута памфлете, књиге о поетици воде
Набујала страст преврће моју јадну мајку
И покрива блатом њушкицу нашег пса

Сабласна варош тоне у воденом паклу
Док уметност плива са балванима и змијама
Све постаје детињство на ђубришту
И боји се дечијим страхом

Сада свој бес изливам у свемир
Певам са Лујем Армстронгом о предивном свету
Шапућем са Флором Сендс уз шољицу чаја
Да не желим излазак на море и дуге пловидбе

Мој дан се зове потоп – кажем јој
И моји стихови лете у висине
А ко је просуо испод брда воду на град
Нека плива у балканској магли
И части од блата док летим ка Посејдону

У Параћину, 01.6.2014.

Слађана Ристић

Гласило удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Редакцијски одбор: др Саша Живановић (главни уредник), Борко Качунковић, Петар Живановић, Дејан Лазаревић, Слађана Ристић (секретар редакције).

Техничка припрема и уређење: др Саша Живановић

Адреса: бул. Деспота Стефана 12, Београд

веб адреса: www.paracinac.com

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

